

בס"ד. ש"פ צו, שבת הגדול, יו"ד ניסן (מאמר א'), ה'תשל"ב
(הנחה בלתי מוגה)

למנצח לדוד להזכיר גו¹, ואיתא במדרש² משל למה הדבר דומה למלך שהי' לו צאן וכעס עליהם, גירש את הצאן והתיר את הדיר והעביר את הרועה, אחר זמן חזר המלך לצאנו התחיל מכנסה ובונה את הדיר, ולרועה לא הזכיר, אמר הרועה הרי הצאן מכונסות והדיר בנוי ואני איני נזכר. כך אמר דוד, למעלה מן המזמור כי³ אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה, הרי הדיר בנוי, וישבו שם וירשוה זרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה, הרי הצאן מכונסות, אמר הרועה ואני איני נזכר, לכך למנצח לדוד להזכיר. והיינו, שמזמור זה קאי במעמד ומצב שארץ ישראל (ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה⁴) היא בשלימות, כיון שאלקים יושיע ציון, ולא רק ציון דקאי על ירושלים, אלא גם כל ערי ארץ ישראל, יבנה ערי יהודה, ובאופן שישבו שם וירשוה, כפי שהובטח לאברהם אבינו בכרית בין הבתרים⁵. ולא עוד אלא שגם בניי הם בשלימותם, שנקראים זרע עבדיו, דקאי על הלויים שענינם הוא לעמוד⁶ לשרת לפני הוי", ואוהבי שמו, דקאי על הכהנים (ע"ש) שמברכים את ישראל באהבה⁸, והיינו, שכל בניי הם במעמד ומצב נעלה ביותר שלכן נקראים כולם זרע עבדיו ואוהבי שמו. אמנם, לאחרי כל זה ישנה עדיין הטענה שהרועה לא נזכר, ועז"נ למנצח לדוד להזכיר. וצריך להבין, דלכאורה, כיון שהמלך כינס את הצאן ובנה את הדיר, הרי מעצמו מובן שהמלך לא שכח על הרועה השומר את הצאן, ובודאי החזיר גם את הרועה שיחזור וישמור את הצאן, ולמה צריך להזכיר על הרועה. ועכצ"ל, שהענין דלהזכיר אינו בנוגע למציאותו של הרועה ביחס להצאן, שהרי מזה גופא שהצאן מכונסות והדיר בנוי, מוכח, שהרועה נמצא עמם, ויתירה מזה, שכינוס הצאן גופא הוא ע"י הרועה,

(1) תהלים ע, א. — הקאפיטל שמסיימים אמירתו בי"א ניסן השתא (ראה לעיל ע' 3 ואילך).

(2) מדרש תהלים יל"ש ופרש"י עה"פ.

(3) תהלים סט, לו.

(4) עקב יא, יב.

(5) לך לך טו, יח ואילך.

(6) ע"פ עקב יו"ד, ח.

(7) ראה רמב"ם סוף הל' שמיטה ויובל.

(8) סוטה לט, א. טושו"ע אר"ח סקכ"ח

סי"א. שו"ע אדה"ז שם סי"ז.

אלא שאעפ"כ צריך להזכיר על הרועה, היינו, על עצם מציאותו כמו שהוא לעצמו, נוסף על היותו רועה של הצאן. וענין זה נפעל ע"י למנצח לדוד להזכיר דוקא.

(ב) **ויובן** זה ע"פ תורת הבעש"ט הידועה⁹ (משבעת התורות שאמר בג"ע בשנת תרנ"ב ונמסר ע"י כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע) על הפסוק¹⁰ קומי אורי כי בא אורך, אתם נשיאי ישראל וואָס איר לייגט אַוועק אייער תורה ועבודה בשביל טובת הרבים, וואָס וועט זיין מיט אַיין וכו'. והיינו, שנוסף על פעולתם של נשיאי ישראל בשביל טובת הרבים, בדוגמת פעולת הרועה בשביל טובת צאן מרעיתו, ישנו גם העילוי שצריך להיות אצלם בעצמם (וואָס וועט זיין מיט אַיין). ועפ"ז מובן שאעפ"כ שלאחרי כינוס הצאן ובניית הדיר נמצא גם הרועה עמהם, ה"ז רק מציאותו של הרועה כפי שהיא בנוגע להצאן, ולא מציאותו של הרועה כפי שהוא מצד עצמו, ועז"נ למנצח לדוד להזכיר.

(ג) **והענין** בזה, דהנה, נשיאי ורועי ישראל הם בדוגמת רועי צאן שדואגים תמיד לצאן מרעיתם, וכדאיתא במדרש¹¹ על הפסוק¹² ומשה הי' רועה, שבחנו הקב"ה בצאן, שברח ממנו גדי (ע"ד מ"ש¹³ תעיתי כשה אובד) ורץ אחריו כו' הרכיבו על כתפו כו', אמר הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, חייך אתה תרעה צאני ישראל. ועד"ז בדוד, שבדקו הקב"ה בצאן ומצאו רועה יפה, שהי' מוציא קטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך, ואח"כ מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית, ואח"כ מוציא הבחורים שיהיו אוכלים עשב הקשה, אמר הקב"ה מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי כחו יבוא וירעה בעמי. וכידוע מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו¹⁴ אודות בעל ההילולא דב' ניסן, שרועי ישראל לא יפרדו מעל צאן מרעיתם, אלא עומדים ומשמיים במרום. וכן הוא גם בנוגע לכ"ק מו"ח אדמו"ר ממלא מקומו, וכן בנוגע לכ"ק אדמו"ר הצ"צ בעל ההילולא דיי"ג ניסן (המתברך משבת זו). והנה, תפקידם של נשיאי ורועי ישראל הוא לכנס את הצאן, דזהו מ"ש¹⁵ שה פזורה ישראל, ולכן צריך לכנס את הצאן, וגם לבנות את הדיר, שזהו

11 שמו"ר פ"ב, ב.

12 שמות ג, א.

13 תהלים קיט, קעו.

14 אגרות-קודש שלו ח"א ע' קמא.

15 ירמ' נ, יז.

9 ספר השיחות תרצ"ז ע' 207 — נת'

בארוכה ב"קונטרס שבעת התורות שאמר

מורנו הבעש"ט בג"ע" (קה"ת, תשנ"ב) ע' 61

ואילך.

10 ישע"י ס, א.

ע"ד מ"ש¹⁶ כתפארת אדם לשבת בית, אלא שניתוסף בזה גם מעלת הדיר לגבי בית, כיון שגם בישראל ישנה המעלה דבהמה לגבי אדם, כמ"ש¹⁷ בהמות הייתי עמך, עד לבחי' בהמה רבה שלפני האצילות (כמבואר בתניא¹⁸), וכמובן גם מהמבואר בהמשך ההילולא¹⁹ בענין הפיכת השטות שלמטה מטו"ד לשטות דקדושה שלמעלה מטו"ד, דשטות שלמטה מטו"ד הוא בחינת בהמה שלמטה מאדם, ותכלית העבודה היא לעלות לבחינת בהמה שלמעלה מבחינת אדם, ובמילא צריך להיות גם הענין ד(תפארת אדם) לשבת בית באופן של דיר.

אמנם כללות הפעולה הנשיאי ורועי ישראל בכינוס הצאן ובניית הדיר, היא, מה שהרועה והנשיא דואג רק לצאן מרעיתו, ולא לעצמו. ולכן, צריך להיות ענין של הזכרה לגבי הרועה והנשיא עצמו, שזהו"ע למנצח לדוד להזכיר.

וביאור הענין הוא, דהנה, ענינו של רועה הוא שמצד עצמו יש בו תכונות מיוחדות שבהם הוא נעלה יותר משאר בני אדם, ובגלל זה נעשה רועה עליהם. וע"ד מ"ש במדרש²⁰ על הפסוק ומשה הי' רועה, שמתחילת ברייתו הי' מתוקן לכך, אלא שאח"כ נתגלה הדבר עי"ז שבחנו הקב"ה בצאן כו', כנ"ל. והיינו, שרועה ישראל גדלה מעלת נשמתו לגבי מעלת נשמותיהם של צאן מרעיתו. וכמו במלך שגדלה מעלתו לגבי כל העם, כמ"ש²¹ משכמו ומעלה גבוה מכל העם, היינו שלא רק ראשו גבוה מכל העם, אלא גם שכמו הוא למעלה מכל העם. ועם היות שגדלה מעלת המלך והרועה, אעפ"כ, ה"ה משפיל את עצמו להנהיג את העם וצאן מרעיתו, ואדרבה, דוקא מצד גודל מעלתו עד לאופן של התנשאות עצמית, ביכלתו לירד למטה להיות מנהיג ורועה אליהם, כמבואר במ"א (בדרושי ראש השנה²² וכן בדרושי פורים בענין יבאו לבוש מלכות²³) בענין ספירת המלכות ששרשה בבחינת התנשאות עצמית [ודוגמתו בכל יום, שבנין המלכות נעשה בתפלת שמו"ע דוקא²⁴]. ועל זה היא הבקשה למנצח לדוד להזכיר, דהגם שהי' ענין הגאולה בהצאן ובניית הדיר וכו',

21 שמואל-א ט, ב. ונתבאר באוה"ת בראשית ח"ד תשסד, ב. שה"ש ח"ב ע' תיד-תטו. ועוד.

22 המשך ר"ה תרצ"ט ע' 20 ואילך.

23 תו"א מגילת אסתר צ, ג.

24 ראה המשך ר"ה שם ע' 17.

16 ישעי' מד, יג.

17 תהלים עג, כב.

18 פרק מו (סו, סע"א ואילך).

19 ד"ה באתי לגני ה'שי"ת פרק ה

(סה"מ תשי"ע ע' 117 ואילך).

20 שמו"ר שם, ד.

כי אלקים יושיע ציון וגו', הרי הרועה לא נזכר, כי, זה שיש מציאותו של הרועה, אין זה אלא בשייכות לצאן מרעיתו בלבד, ולכן יש צורך בבקשה מיוחדת שיהי' ענין הגאולה גם בנוגע להרועה כפי שהוא מצד עצמו, שמצד מעלתו העצמית יכול להתעלות למעלה מעלה עד אין קץ.

ד) **וע"ז** נאמר למנצח לדוד להזכיר, שכדי לפעול העילוי והשלימות בהרועה עצמו (גם לאחרי כינוס הצאן ובניית הדיר), צריך לעשות כלי לזה (שלכן אין זה נעשה מצד עצמו בשעת כינוס הצאן ובניית הדיר), והכלי הו"ע הזכרון (להזכיר). והענין בזה, כידוע²⁵ שזכרון שייך לספירת החכמה כפי שהיא מצד עצמה, למעלה מבחי' החכמה כפי ששייכת לבניה. וענין זה הוא למעלה מבניית הדיר, שהוא כמו בית (כנ"ל), דאף שגם בנין דיר ובית שייך לספירת החכמה, כמ"ש²⁶ בחכמה יבנה בית, מ"מ ה"ז כפי שחכמה יש לה שייכות וקשר עם בנין ובניה²⁷, משא"כ ענין הזכרון שייך למדריגת החכמה כפי שהיא למעלה משייכות לבניה. ולכן ענין הזכרון הוא כלי להתגלות מעלתו העצמית של הרועה, לאחרי ובהוספה על מציאותו של הרועה כפי שקשור עם כינוס הצאן ובניית הדיר.

ה) **וביאור** הענין בעבודת כאו"א מישראל האומר מזמור זה. דהנה, שה פזורה ישראל קאי על הפיזור דכחות הנפש מצד ההתעסקות בעניני העולם, שזוהי כללות העבודה בימי החול בעסק הפרנסה כו', דאף שהעסק בזה הוא ע"פ תורה, וכמ"ש²⁸ ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, ואמרו רז"ל במכילתא²⁹ זו מצות עשה, והיינו, שהעסק בעניני העולם צריך להיות באופן שכל מעשיך יהיו לשם שמים³⁰ ובכל דרכיך דעהו³¹, מ"מ, כיון שסו"ס עוסק הוא בעניני העולם, מעשיך ודרכיך (שלך) דייקא, נעשה מזה פיזור כחות הנפש כו'. ועז"נ כי אלקים יושיע ציון וגו', כינוס הצאן ובניית הדיר, היינו, לאסוף הכחות שנתפזרו בעניני העולם ולעשות להם דיר ובית, ועד לעשיית ובניית דירה

29) הובאה בדרשות ר' יהושע אבן שועב פרשת וישב, ובספר מנחה בלולה. ובמכילתא דרשב"י יתרו שם: כשם שנצטוו ישראל על מצות עשה של שבת כך נצטוו על המלאכה.

30) אבות פ"ב מ"ב.

31) משלי ג, ו.

25) ראה תו"א תצוה פא, סע"ג. קי, ד ואילך. סה"מ תרס"ח ע' קיד.

26) משלי כד, ג.

27) ראה גם אוה"ת נ"ך עה"פ (ח"א ע' תרכא ואילך).

28) יתרו כ, ט.

לו ית' בתחתונים³². ולאח"ז באים למ"ש (בקאפיטל שלאח"ז) מזמור לדוד להזכיר, שזוהי המעלה דישראל כפי שהם מצד עצמם, שנעשים חד עם קוב"ה, כמאמר³³ ישראל וקוב"ה כולא חד, שזהו עילוי גדול יותר מהעילוי שנעשה בהם ע"י עשיית הדירה לו ית' בתחתונים (בניית הדיר), כי, בעשיית הדירה לו ית', הרי הם עדיין במציאותם, ואילו תכלית הכוונה היא ביטול המציאות לגמרי, שזהו"ע ישראל וקוב"ה כולא חד³⁴ (שנעשה ע"י התורה דוקא). והענין בזה, שמצד המציאות העצמית דישראל ה"ה במעמד ומצב שאינו חפץ בכל העילויים כו', גם לא בהעילוי דעשיית דירה לו ית', שזהו"ע תפארת אדם לשבת בית, אלא כל חפצו ורצונו הוא להיות חד עם עצמותו ית', ובלשון הידוע³⁵ שאמר רבינו הזקן בדביקותו: מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ³⁶, איך וויל זע גאָר ניסט איך וויל ניט דאיין ג"ע איך וויל ניט דאיין עוה"ב כו' איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין. אמנם, אי אפשר לדלג מיד לדרגא זו, אלא העבודה צריכה להיות בסדר והדרגה, דבתחילה עבודתו היא בעשיית הדירה לו ית' בתחתונים, ורק לאח"ז הולך ומתעלה בעבודתו עד שמגיע להעילוי והשלימות דישראל וקוב"ה כולא חד. וענין זה יתגלה בשלימות לעתיד לבוא, כמארז"ל³⁷ עתידין צדיקים שיקראו על שמו של הקב"ה, שזהו מקור מפורש בנגלה להאחדות דישראל וקב"ה באופן שנעשים כולא חד, שלכן יקראים בשמו של הקב"ה.

וממשיך בהמזמור³⁸ הוי' לעזרתי חושה, שכל זה נעשה באופן של מהירות (חושה), עד כדי כך, שאין צורך אפילו בהענין דלהזכיר, אלא תיכף ומיד מביאו הקב"ה לתכלית העילוי והשלימות דישראל וקוב"ה כולא חד עם הקב"ה, ובאופן דעולמך תראה בחיך³⁹, בהיותו נשמה בגוף, למטה מעשרה טפחים, בטוב הנראה והנגלה.

(35) הובא בשרש מצות התפלה פרק מ (ספר המצוות להצ"צ קלח, סע"א).

(36) תהלים עג, כה.

(37) ב"ב עה, ב.

(38) פסוק ב.

(39) ברכות יז, א. וראה תניא פי"ד (כ, א).

(32) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

(33) ראה זהר ח"ג עג, א.

(34) ראה לקו"ש חלק יב ע' 74 ובהערה

30. ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 520 הערה